

Zondag 25 oktober 2020

30^e zondag door het jaar

Lezingen: Exodus 23, 20-26, Matteüs 22, 34-40

Overweging

Alle geboden en verboden die de Joodse wet telt zijn te vinden in de eerste vijf boeken van de Bijbel, de Thora. Zou de wetgeleerde uit de evangeliëlezing echt niet weten wat het voornaamste gebod is van de 248 geboden en de 365 verboden die daar te vinden zijn? Het lijkt een vraag naar de bekende weg.

Als Mozes van de berg Hebron afkomt met de tiengeboden en ze uitlegt aan het verzamelde volk, zegt hij: SHMa Israel. Luister Israel: De Heer onze God, de Heer is de enige. Heb daarom de Heer uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. Draag ze als een teken om uw arm en als een band om uw hoofd. Schrijf ze op deurposten van uw huis en op de poorten van uw stad. Dit gebod werd door de vrome Joden minstens twee keer per dag gebeden.

U kent allemaal vast nog wel de tekst van de tien geboden.

En u zult zich herinneren dat de meeste klinken als gij zult of gij zult niet.

De Joodse godsdienst, ten tijde van Jezus was voor veel mensen gereduceerd tot het navolgen van die geboden. Als je maar wist wat je niet moest doen, dan kwam het wel goed met je.

En onze kerk heeft er ook een handje van om ons voor te houden wat wij wel, maar meestal niet mogen. Zo zijn voorbehoedsmiddelen nog steeds verboden, ook al kun je daar aids mee afremmen. Het aidsfonds verwacht het komende half jaar in Afrika maar liefs meer dan een half miljoen aidsdoden.

Het is vrouwen verboden priester te worden, ondanks het schreeuwende priestertekort in de westerse wereld.

En u weet er vast nog wel een paar te bedenken.

Leven naar al die verboden heeft veel weg van een risicoloos leven.

Als je maar goed weet wat je niet mag of juist wel moet doen, leef je kennelijk als een goed mens.

Eigenlijk is dat een nogal egoïstische manier van leven die er enkel en alleen op uit is je eigen zielenheil veilig te stellen. En dat staat zo haaks op de diepste bedoeling van de woorden van Jezus die vandaag geklonken hebben. Daar gaat het helemaal niet om je eigen geluk en zaligheid, maar om het welzijn en levensvreugde van anderen.

Jezus begint met Gij zult de Heer uw God beminnen.

Over God zijn al veel eeuwen bibliotheken volgeschreven. Ik weet niet hoeveel mensen er nu naar dit verhaal luisteren, maar ik denk dat ieder van u zo zijn eigen voorstelling van God heeft, dat net als voor de vertellers uit de bijbel, ontleend is aan onze eigen wereld. En al die voorstellingen zullen verschillend zijn.

Wie is God?

Voor Jezus was God als zijn Vader. Hij noemt hem ook zo: Abba, Vader.

Dan is het niet zo moeilijk van God, je Vader, te houden.

Waarom denkt u als u God zegt?

Is Hij voor u ook een Vader? Of misschien een moeder?

Is Hij een alles overheersende kracht?

Is Hij een zelfstandige, min of meer abstracte, onafhankelijk van ons mensen, bestaande grootheid ?

Of zoals Ds Carel ter Linden Hem beschrijft: Een heilig krachtenveld van eeuwige beginselen als liefde, trouw en recht, bevrijding uit onrecht en onderdrukking, vergeving en verzoening?

Wij kunnen eigenlijk over het onbekende alleen spreken naar aanleiding van wat ons wel bekend is, al beseffen we tegelijk heel goed de beperktheid daarvan.

Omdat het woord God voor velen al zo gelaagd is, gebruik ik zelf graag het woord Eeuwige dat voor mij zowel onbekend als vertrouwd, niet gekend als wel bestaand uitdrukt.

Maar houden van?

En hoe doe je dat dan?

Kunnen we houden van een Eeuwige die we ons dikwijls zo moeilijk kunnen voorstellen?

De mannen en de vrouwen van de Taliban en IS denken ook dat ze van God houden, maar de meeste christenen én moslims voelen aan dat dit niet kan kloppen. Je kan je liefde niet opdringen aan een ander, dat is geen liefde, dat is eerder een vorm van verkrachten en dat kan toch de bedoeling niet zijn?

Maar wat is de Eeuwige liefhebben dan wel? Hoe uit zich dat?

Dan geeft Jezus zelf het antwoord. Het verrassende is, dat Jezus de zaak als het ware omkeert. De wetgeleerde vraagt wat is het grootste gebod in de wet? Het antwoord maakt duidelijk dat het grootste gebod boven de wet uitrijst, zodat het alles wat in de wet geschreven staat aan zich onderwerpt.

Houden van de Eeuwige met heel je hart en heel je verstand maak je concreet door het liefhebben van anderen die zijn zoals jij.

Het gaat er niet om dat we van de Eeuwige houden en daar bovenop ook nog onze naaste. Wij houden van de Eeuwige door van onze naaste te houden. Door in iedere naaste iets van de Eeuwige te ontdekken, zoals Jezus in een van zijn parabellen over het laatste oordeel zegt: Ik had honger en jij hebt mij te eten gegeven; Ik was in nood en jij hebt mij bijgestaan. Het gaat om liefde die Huub Oosterhuis omschrijft: niet als een warm gevoel, maar als praktische solidariteit: dat je een ander mens niet laat stikken, barsten, verhongeren, martelen, verdwijnen, ook als die ander jou misschien niet ziet zitten, leugens over je verspreidt, je het leven zuur maakt, of iets nog veel erger.

Lucas vertelt in zijn verhaal over de barmhartige Samaritaan hoe wij naasten van anderen kunnen zijn.

Ook verrassend vind ik dat Jezus die opdracht tot liefde in een gebod formuleert.

Misschien is dat wel om de absolute noodzaak van die oproep tot liefde aan te geven. Wij hebben in ons Corona tijdperk gemerkt dat een dringend advies kennelijk niet hetzelfde gewicht heeft. Voor velen zou dat misschien toch te vrijblijvend zijn.

Kent u een „Logo“ of een ander teken waaraan je ons Christenen kunt herkennen? U denkt aan een kruis! We vinden het in onze kerken, gewoon in huis of als sieraad om onze hals gedragen – overal vindt je het kruis; daaraan moet je wel een christen herkennen. Maar daar heb ik wel zo mijn twijfels over; want wanneer ik zo naar Jezus kijk, dan moet ik wel zeggen dat Hij een heel ander herkenningsteken in zijn hoofd had voor al die mensen die op zijn woord vertrouwden en Hem volgden. Voor Hem was dat herkenningsteken de Liefde! Hoe zei Hij het ook weer tegen zijn leerlingen: “Bemint elkander, zoals ik jullie heb bemind. Daaraan zal iedereen kunnen zien dat jullie vrienden en vriendinnen van mij zijn: als jullie onder elkaar de liefde bewaren. “ Dus niet aan een teken zoals het kruis, dat is een teken van Jezus’ liefde, niet aan een bepaalde geloofsbelijdenis, maar aan een basis levenshouding zoals de liefde moeten wij als christenen kunnen worden herkend.

Astrid Veldhuis